

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002706

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 04-07-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ушакова Маргарита Сергіївна

2. Marharyta Ushakova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2593-5182

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 025

Назва наукової спеціальності: Музичне мистецтво

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії за спеціальністю 025 - Музичне мистецтво

Дата захисту: 30-08-2025

Спеціальність за освітою: Музичне мистецтво

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10030

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського

Код за ЄДРПОУ: 02214350

Місцезнаходження: площа Конституції 11/13, Харків, Харківський р-н., 61003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського

Код за ЄДРПОУ: 02214350

Місцезнаходження: площа Конституції 11/13, Харків, Харківський р-н., 61003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.41

Тема дисертації:

1. Традиційне та інноваційне у стратегіях музичної творчості Розалін Тюрек
2. Traditional and innovative in the strategies of Rosalyn Tureck's musical creativity

Реферат:

1. Мистецтво ХХ століття, що проходило під знаками модерну та авангарду, повністю змінило систему комунікації. Значних змін зазнали й музичні практики, у тому числі завдяки поступово винайденому балансу між свідомим збереженням традицій та готовністю до використання найновіших технологій. Реагуючи на це, поступово змінювалася і виконавська культура, збагачуючись новими звуковими образами інструментів, репертуаром, формами та жанрами. Разом із цим стрімко розвивався напрям, пов'язаний з актуалізацією досвіду минулих епох, зокрема Бароко. За кількісним виміром переважає цікавість до творчості Й.С. Баха: композитори цитують фрагменти з бахівських творів, з'являється велика кількість спеціалізованих конкурсів та фестивалів, формується когорта виконавців, які спеціалізуються на бахівському репертуарі. Особливе місце в цьому переліку належить видатній американській піаністці Розалін Тюрек (1914 – 2003), яка була однією з перших, хто пропагував виконання бахівських творів за уртекстом. Результати багатолітньої праці Р.

Тюрек зафіксовані у тритомному посібнику «Вступ до виконання Баха». Досі функціонують засновані піаністкою «Дослідницький інститут Баха» (1964) та «Міжнародний фортепіанний конкурс виконання творів Й.С. Баха імені Р. Тюрек» (2003). Водночас, Р. Тюрек була однією з небагатьох виконавців, які системно популяризували творчість сучасних композиторів: до її репертуару входили твори американських композиторів, з деякими з яких вона тісно співпрацювала та виконувала прем'єри їх творів (В. Шуман, Д. Даймонд). Ця музика й досі доволі рідко звучить на теренах України та залишається terra incognita як для музикантів-виконавців, так і для музикознавців. Отже, актуальність теми обумовлена: 1) визначальною роллю виконавства в структурі музичної комунікації культури Новітньої доби; 2) нагальною потребою осмислення шляхів розвитку американського академічного музичного мистецтва ХХ століття; 3) необхідністю заповнення наявних у вітчизняному музикознавстві «лакун» щодо становлення та розвитку виконавської бахіани ХХ століття, зокрема впливу на цей процес життєтворчості Р. Тюрек. Мета дослідження – висвітлити шляхи взаємодії традиційного та інноваційного у стратегіях музичної творчості Р. Тюрек. Об'єкт дослідження – музичне виконавство ХХ – початку ХХІ століть; предмет – взаємодія традиційного та інноваційного у стратегіях музичної творчості Р. Тюрек. Матеріалом дослідження слугують: нотний текст творів Й.С. Баха та їх виконавські версії; твори композиторів класико-романтичної епохи з концертного репертуару Р. Тюрек та їх виконавські версії; твори композиторів ХХ століття та їх виконання Р. Тюрек (диск «Première Performances»); науковий доробок Р. Тюрек (третомник «Вступ до виконання Баха», автобіографія «Життя з Бахом», окремі статті, присвячені виконанню творів великого кантора та фортепіанній інтерпретації взагалі); телевізійні фільми за участі Р. Тюрек («Радість Баха» та «Бах на кордоні з майбутнім»). Методологія дослідження базується на інтеграції системного, історико-культурного, біографічного, жанрово-стильового та інтерпретаційного підходів сучасної музикології до вивчення специфіки фортепіанного виконавства. Наукова новизна отриманих результатів. У вітчизняному музикознавстві вперше: визначено базові стратегії музичної творчості Р. Тюрек у контексті тенденцій музичного мистецтва ХХ – ХХІ століть; надано оцінку науковому доробку Р. Тюрек, уведено в науковий обіг вітчизняного музикознавства переклад її третомної праці «Вступ до виконання Баха», а також вибраних статей про виконання творів Й.С. Баха та про фортепіанну інтерпретацію взагалі; здійснено аналіз інтерпретаційних версій піаністки вибраних творів Й.С. Баха; здійснено аналіз виконавських версій Р. Тюрек Сонати для фортепіано №1 Д. Даймонда, Двох етюдів для скрипки та фортепіано Л. Даллапікколи, Концерту для фортепіано та малого оркестру В. Шумана. У Висновках підкреслено, що постать Р. Тюрек є знаковою в історії фортепіанного мистецтва. Масштабна діяльність мисткині вплинула на багатьох сучасників (зокрема, Г. Гульда) та є актуальною й сьогодні завдяки роботі її учнів, заснованому нею Tureck Bach Research Institute, Tureck International Bach Competition for Pianists. Плакаючи традиції, Р. Тюрек була відкрита до інновацій: пошуків нових звучань, інструментів, засобів комунікації з публікою тощо.

2. The art of the twentieth century, which was marked by modernism and the avant-garde, completely changed the system of communication. Musical practices also changed significantly, including through a gradually developed balance between the conscious preservation of traditions and the willingness to use the latest technologies. Reacting to this, the performing culture gradually changed as well, enriched with new sound images of instruments, repertoire, forms, and genres. At the same time, the trend of actualizing the experience of past eras, in particular the Baroque, was developing rapidly. In quantitative terms, interest in the work of J.S. Bach prevails: composers quote fragments from his works, a large number of specialized competitions and festivals appear, and a cohort of performers specializing in Bach's repertoire is formed. A special place in this list belongs to the outstanding American pianist Rosalyn Tureck (1914 – 2003), who was one of the first to promote the performance of Bach's works according to the urtext. The results of R. Tureck's years-long work are summarized in the three-volume manual "An Introduction to the Performance of Bach". The "Tureck Bach Research Institute" (1964) and the "Tureck International Bach Competition for Pianists" (2003), founded by the pianist, are still functioning. At the same time, R. Tureck was one of the few performers who systematically popularized the works of contemporary composers: her repertoire included works by American composers, with some of whom she worked closely and performed the premieres of their works (W. Schuman, D. Diamond). This music is still rarely

heard in Ukraine and remains terra incognita for both performers and musicologists. Thus, the urgency of the topic is due to: 1) the decisive role of performance in the structure of musical communication of the culture of the Modern Age; 2) the urgent need to comprehend the ways of development of American academic music of the twentieth century; 3) the necessity to fill the “gaps” in the national musicology regarding the formation and development of the twentieth century performing bachiana, in particular the influence of R. Tureck’s life work on this process. The purpose of the research is to highlight the ways of interaction between traditional and innovative in the strategies of R. Tureck’s musical creativity. The object of research is the musical performance of the twentieth and early twenty-first centuries; the subject is the interaction of traditional and innovative in the strategies of R. Tureck’s musical creativity. The material of the research is based on: the musical text of J.S. Bach’s works and their performances; works by composers of the classical-romantic era from the concert repertoire of R. Tureck and their performances; works by composers of the twentieth century and their performances by R. Tureck (CD “Première Performances”); scientific legacy of R. Turek (three-volume “An Introduction to the Performance of Bach”, autobiography “A Life with Bach”, several articles on performing the works of the great cantor and piano interpretation in general); television films with R. Tureck (“The Joy of Bach” and “Bach on the Frontier of the Future”). The research methodology is based on the integration of systemic, historicocultural, biographical, genre-stylistic and interpretive approaches of modern musicology to the study of the specifics of piano performance. The scientific novelty of the obtained results. In the national musicology, for the first time: the basic strategies of R. Tureck’s musical creativity in the context of trends in the musical art of the twentieth and twenty-first centuries are determined; an assessment of R. Tureck’s scientific achievements is given, a translation of her three-volume work “An Introduction to the Performance of Bach”, as well as selected articles on the performance of Bach’s works and on piano interpretation in general, is introduced into the scientific circulation of domestic musicology; the pianist’s interpretive versions of selected works by J.S. Bach were analyzed; R. Tureck’s performances of D. Diamond’s Piano Sonata No. 1, L. Dallapiccola’s Two Etudes for Violin and Piano, and W. Schuman’s Concerto for Piano and Small Orchestra were analyzed. In the Conclusions, it is emphasized that the figure of R. Tureck is significant in the history of piano art. The artist’s large-scale activity influenced many contemporaries (in particular, G. Gould) and is still relevant today thanks to the work of her students, the Tureck Bach Research Institute, and the Tureck International Bach Competition for Pianists. While cherishing traditions, R. Tureck was open to innovation: searching for new sounds, instruments, means of communication with the public, etc.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Ушакова, М. (2021). Клавішні інструменти в системі індивідуального виконавського стилю Р. Тюрєк. *Аспекти історичного музикознавства*, 24, 111–126.
- Ушакова, М. (2022). Розалін Тюрєк та принципи її роботи з кодами барокового мистецтва. *Аспекти історичного музикознавства*, 27, 64–83.
- Ушакова, М. (2024). Сучасна музика у стратегіях творчої діяльності Розалін Тюрєк. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*, 71, 24–47.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сухленко Ірина Юріївна

2. Iryna Sukhlenko

Кваліфікація: к. мист., професор, 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1881-6011

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського

Код за ЄДРПОУ: 02214350

Місцезнаходження: площа Конституції 11/13, Харків, Харківський р-н., 61003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Северинова Марина Юріївна

2. Maryna Severynova

Кваліфікація: д. мист., доц., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2461-2453

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Катрич Ольга Тарасівна
2. Olha Katrych

Кваліфікація: к. мист., професор, 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2222-1993

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка

Код за ЄДРПОУ: 02214225

Місцезнаходження: Вул.Нижанківського, будинок 5, Львів, 79005, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Оболенська Марія Михайлівна
2. Mariia Obolenska

Кваліфікація: к. мист., 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4044-9633

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського

Код за ЄДРПОУ: 02214350

Місцезнаходження: площа Конституції 11/13, Харків, Харківський р-н., 61003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Савченко Ганна Сергіївна
2. Hanna Savchenko

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9845-0450

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського

Код за ЄДРПОУ: 02214350

Місцезнаходження: площа Конституції 11/13, Харків, Харківський р-н., 61003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Рощенко Олена Георгіївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Рощенко Олена Георгіївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Поліна Кордовська

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна